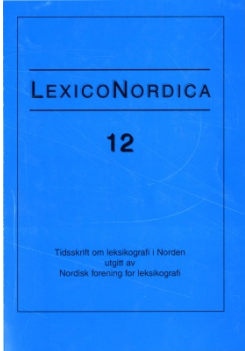

LexicoNordica

Forfatter:	Carl-Erik Lundbladh	
Anmeldt værk:	<i>Historical Dictionaries and Historical Dictionary Research. Papers from the International Conference on Historical Lexicography and Lexicology, at the University of Leicester, 2002.</i> Edited by Julie Coleman and Anne McDermott. Lexicographica Series Maior 123. Tübingen: Max Niemeyer Verlag 2004.	
Kilde:	LexicoNordica 12, 2005, s. 257-260	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Carl-Erik Lundbladh

Historical Dictionaries and Historical Dictionary Research. Papers from the International Conference on Historical Lexicography and Lexicology, at the University of Leicester, 2002. Edited by Julie Coleman and Anne McDermott. Lexicographica Series Maior 123. Tübingen: Max Niemeyer Verlag 2004.

Ordböcker informerar inte bara om ett språk utan direkt eller indirekt också om mycket annat. Att studera ordböcker kan därför ge såväl kunskaper om äldre tiders språk som insikter av icke språkligt slag. Detta återspeglas i rapporten från en internationell konferens vid University of Leicester 2002 om historisk lexicografi och lexicologi, en efterlängtat konferens eftersom det gått många år sedan rundabordskonferenserna i Florens 1971 och Leiden 1977 (Accademia della Crusca, 1973; Pijneburg & F. De Tollenaere 1980). Det var fler som bidrog nu. Det får väl ses som symptom på intresse och uppdämt behov.

Som titeln på rapporten visar finns det två aspekter på historisk lexicografi och lexicologi: historiska ordböcker, som beskriver historiskt språk, och ordbokshistoria, där objektet är äldre ordböcker. Följdriktigt är konferensbidragen ordnade i två avdelningar.

I den första avdelningen, den om ordbokshistoria, visar John Considine i sitt bidrag hur Du Cange drevs av patriotiskt nit och ville visa att franskan har sina rötter i latin snarare än i grekiska eller hebreiska. Considine hävdar också att Du Canges stora latinska och grekiska ordböcker, *Glossarium latinitatis* (1678) och *Glossarium graecitatis* (1688) fortfarande används.

Reiko Takeda undersöker en latinsk enspråkig ordbok i manuskript, Trinity MS 0.5.4, troligen från 1430-talet.

Ian Lancashire betonar vikten av att beakta manuskript i ordbokshistorisk forskning.

Olga Karpova uppmärksammar lexikon som behandlar skönlitterära författares produktion, såväl bl.a. konkordanser som glossarier, encyklopediska verk, uttalsordböcker och lexikon över personer eller ortnamn. Hon koncentrerar sig på lexikon som beskriver Shakespeares arbeten.

Natascia Leonardi analyserar John Wilkins' och William Lloyds *An Alphabetical Dictionay* (1668). Hon utgår från orden *science* och *knowledge* och visar hur deras definitioner passar in i den hierarkiska

struktur som utmärker klassifikationssystemet i Wilkins' *Essay Toward a Real Character and a Philosophical Language* (1668).

Rowena Fowler beskriver hur Charles Richardsons *New Dictionary of the English Language* (1836–37) och några andra ordböcker använder citat från litterära texter, ibland i sådan utsträckning att de blir litterära ordböcker eller kompendier av litterära verk.

Joan Beal undersöker en uttalsordbok från 1775, *Grand Repository of the English Language* av Thomas Spence. Hon driver tesen att Spence inte ville informera om korrekt uttal utan arbeta fram en fonetisk skrift för en stavningsreform. Hon hävdar också att Spence inte fullt ut tog över Johnsons ordförråd och definitioner utan bidrog själv, i synnerhet där hans radikalism och fritänkeri kunde komma till uttryck.

Julie Coleman analyserar tre upplagor av *Dictionary of the Vulgar Tongue* (1785–), av Francis Grose, och finner att ett interfolierat exemplar av första utgåvan, med anteckningar, är Groses arbetsexemplar och grunden för andra upplagan. Den tredje upplagan däremot menar hon att Grose inte själv står bakom utan att en boktryckare har arbetat fram

Werner Hüllen beskriver Rogets *Thesaurus* (1852) som en onomasiologisk ordbok i modifierad form. Han ser det sätt som tesaurusen ordnar universum i idéer som en tillämpning av en lingvistisk teori i Lockes anda.

Thora van Male reflekterar över dekorativa ordboksillustrationer med exempel från franska ordböcker från 1100- till 1800-talet och menar att ämnet hittills har försumrats inom lexikografen.

Maria Pilar-Perea redogör för *Diccionari Català-Valencià-Balear*, som påbörjades 1900 av en präst på Mallorca, Alcover, och avslutades 1962 av Moll. Ordboken upptar inte bara former från Mallorca utan också från alla katalanska dialekter, såväl från muntliga som skriftliga källor. Hon presenterar också den elektroniska versionen av ordboken, som fullbordades 2003.

Gregory James undersöker europeiska försök från 1500-talet och framåt att skriva kinesiska med latinskt alfabet. Han beskriver också en glossar från 1582 med portugisiska och kinesiska, av Matteo Ricci. Han menar att den viktigaste källan är *Dictionarium Latino-lusitanicum*, ett portugisiskt-latinskt lexikon från 1563.

Bidragen i rapportens andra del, om historiska ordböcker, beskriver några pågående arbeten och diskuterar metodfrågor. Antonette diPaolo Healey uppmärksammar tre frågor väckta vid arbetet med *Dictionary of Old English*: Ska man generalisera i betydelsebeskrivningen eller göra många distinktioner och öka polysemin? Vilar praktiken ytterst på

personliga intuitiva överväganden? Hur klarar man att beskriva en betydelseutveckling när källmaterialet är osäkert daterat?

Robert Lewis uppmärksammar betydelsebeskrivningen i *Middle English Dictionary* (MED). Han gör skillnad mellan en logisk beskrivning på ena sidan, där betydelserna ordnas från en allmän till mer specialiserade, och en kronologisk beskrivning på andra sidan. En sådan är alltid problematisk för historiska ordböcker p.g.a. brister i källmaterialet. Han menar att MED oftast beskriver betydelserna i logisk hellre än i kronologisk ordning, till skillnad från *Oxford English Dictionary* (OED) som beskriver en logisk utveckling och förutsätter att den historiska beläggsordningen sammanfaller med den naturliga eller logiska ordningen. I MED ordnas däremot betydelserna logiskt utan hänsyn till kronologin.

Eric Stanley redogör för hur polysemi och synonymi har uppfattats i lexikografiska tillämpningar från 1700-talet och framåt. Han menar att etymologin är det som håller samman ett uppslagsord för klarhets skull och för undvikande av förvirring.

Tania Styles skriver om det pågående arbetet med tredje upplagan av *Oxford English Dictionary*. Hon koncentrerar sig på etymologin av franska lånord och speciellt inom området mat och dryck.

Marijke Mooijaerts gör en kortfattad beskrivning av hur *Woordenboek der Nederlandsche Taal* fullbordades. Hon uppmärksammar speciellt språkproven och skriver om deras representativitet och mångfald, samt om deras tillgänglighet och användbarhet i ordbokens elektroniska version.

Norman Blake diskuterar i den sista uppsatsen hur man bäst ordnar uppslagsorden. Han överväger om inte ordbetydelserna hos Shakespeare skulle belysas bättre med annan ordning än strikt alfabetisk. Han ser t.ex. fördelar om ord med samma morfologiska slut tas upp tillsammans, t.ex. adjektiv som slutar på -y eller adjektivavledda substantiv på -ian. Vidare skulle partikelverb hellre kunna ordnas efter partikeln än alfabetiskt efter verbet.

Efter konferensen i Leicester bildades föreningen *International Society for Historical Lexicography and Lexicology* (ISHLL) (<http://www.le.ac.uk/ee/jmc21/ishll.html>). Den har en e-mejllista och diskussionsgrupp.

En andra konferens hölls i Gargano i Italien i juni 2004. Man får hoppas att konferenser om historisk lexikografi och lexikologi återkommer med samma täta regelbundenhet som de senaste.

Litteratur

- Accademia della Crusca 1973: *Tavola rotonda sui grandi lessici storici, Firenze, 3–5 maggio 1971*. Firenze: Accademia della Crusca.
- Pijneburg, W. & F. De Tollenaere (eds.) 1980: *Proceedings of The Second International Round Table Conference on Historical Lexicography*. Dordrecht: Foris Publications.

Carl-Erik Lundbladh
docent
Institutionen för nordiska språk
Box 201
SE-221 00 Lund
c.lundbladh@comhem.se